

นักรบแห่งทวารวดีจากหลักฐานทางโบราณคดี

สุพิชฌาย์ จินดาวัฒนภูมิ^{1*}

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

*Supitchra59@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

นักรบ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในด้านการต่อสู้ ฟันดาบ และเป็นกำลังสำคัญในการทำหน้าที่ปกป้องชาติ บ้านเมืองมาตั้งแต่ครั้งอดีตกาล นักรบเปรียบเหมือนทหารที่เป็นกำลังสำคัญประหนึ่งเกราะป้องกันการรุกรานจากภายนอก ประเทศ มาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ ทวารวดี เป็นยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์บนแผ่นดินไทย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่มีหลักฐานปรากฏพระนามของกษัตริย์บนเหรียญเงินสมัยทวารวดีว่า ศรีทวารวดี ศวรูปุณยะ แปลว่า บุญของพระราชาแห่งศรี ทวารวดี ค้นพบครั้งแรกที่จังหวัดนครปฐม และปรากฏพระนามพระเจ้าหรรษะวรมันบนจารึกแผ่นทองแดง ที่เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรีหลักฐานดังกล่าวยืนยันถึงการปกครองที่มีระบบกษัตริย์ในสมัยทวารวดี ดังนั้นตามธรรมเนียมของการมี กษัตริย์ย่อมจะมีนักรบในยุคสมัยนั้น วัตถุประสงค์ของการศึกษานักรบในสมัยทวารวดี เป็นการศึกษาโบราณวัตถุที่ค้นพบใน สมัยทวารวดีที่เมืองโบราณนครปฐม เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองโบราณจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ และเมือง โบราณฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีหลักฐานของการมีนักรบในสมัยทวารวดี โดยปรากฏเป็นภาพบนภาชนะดินเผา ภาพแกะสลักในงานปูนปั้นประดับศาสนสถาน และหลักฐานเครื่องใช้ประจำตัวนักรบคือศาสตราวุธในสมัยทวารวดี ที่เป็นดาบ ท้ายห้วง หลักฐานที่กล่าวมานี้เป็นการยืนยันถึงการมีอยู่ของนักรบในสมัยทวารวดี

คำสำคัญ : นักรบ ทวารวดี หลักฐานทางโบราณคดี

Warrior of Dvaravati from archaeological evidence

Supitchar Jindawattanaphum^{1*}

¹Social Studies Program Faculty of Humanities and Social Sciences

*Supitchra59@yahoo.co.th

Abstract

A warrior is a person who has the ability to fight, fencing and has been an important force in protecting the nation since ancient times. The warrior is like a soldier as a shield to prevent invasions from outside the country since the ancient times of Dvaravati, a prehistoric period in Thailand around the 11th-16th Buddhist centuries. There is evidence showing the name of the king on the silver coins of the Dvaravati period that Sri Dvaravati Swarapunya means the merit of the king of Sri Dvaravati. It was discovered in Nakhon Pathom Province and the name of King Hansavarman appeared on a copper inscription at U-Thong Ancient City. Such evidence confirms the rule with a monarchy in the Dvaravati period, in which the tradition also have warriors in that era. Objectives of the study of warriors in the Dvaravati period It is a study of antiquities discovered in the Dvaravati period at the ancient city of Nakhon Pathom. U Thong Ancient City, Chan Sen Ancient City and Fa Daet Song Yang Ancient City, Kalasin Province, it was found that there was evidence of warriors in the Dvaravati period by appearing on pottery, carvings in stucco decorations, religious places including the evidence of a warrior's identity is a weapon in the Dvaravati period that is a sword at the end of the ring. The evidence confirms the existence of warriors in the Dvaravati period.

Keywords: Warrior Dvaravati Archaeological evidence

1. บทนำ

ทวารวดี (Dvaravati) เป็นชื่อเรียกวัฒนธรรมบนแผ่นดินไทย เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-16 (คริสต์ศตวรรษที่ 7-11) กล่าวได้ว่าอาณาจักรทวารวดีเป็นอาณาจักรโบราณแรกเริ่มบนแผ่นดินไทย ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี ที่มีอาณาเขตอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ท่าจีน และแม่กลอง อีกทั้งยังกระจายตัวไปตามทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย จากหลักฐานที่ค้นพบสันนิษฐานได้ว่าทวารวดีเป็นวัฒนธรรมแรก ๆ ที่ปรากฏในพื้นที่บริเวณรอบอ่าวไทย นักวิชาการสันนิษฐานว่าทวารวดี เป็นชื่อของรัฐหรืออาณาจักรที่มีระบบปกครองแบบอินเดีย เป็นวัฒนธรรมที่มีการบูรณาการอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียเข้ามาผสมผสาน จนเกิดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมเฉพาะของคนพื้นเมือง โดยเริ่มต้นราวพุทธศตวรรษที่ 7 แล้วมีความเจริญรุ่งเรืองจนถึงพุทธศตวรรษที่ 13-14 จากนั้นก็เริ่มเสื่อมลงหลังจากพุทธศตวรรษที่ 15 ไปจนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 โดยมีวัฒนธรรมขอมได้เข้ามามามีอิทธิพลในพื้นที่แทน มีหลักฐานจากการค้นพบงานศิลปะแบบทวารวดีในช่วงแรกที่เป็นศิลปะแบบอินเดียแบบราชวงศ์คุปตะและอมราวดี มีการค้นพบแผ่นจารึกที่ใช้ตัวอักษรปัลลวะ แบบอินเดียใต้ ในจารึกมีการกล่าวถึงพระนามของกษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมือง มีการพบเหรียญเงินมีจารึกที่ด้านหลังของเหรียญกษาปณ์ ปรากฏข้อความภาษาสันสกฤตว่า ศรีทวารวดี ศวรปุณณะ หมายถึง บุญของพระราชอาณาจักรศรีทวารวดี ซึ่งแสดงถึงการมีกษัตริย์ปกครองรัฐที่ชื่อทวารวดี

หลักฐานดังกล่าวทางการเมืองนี้นับเป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่เป็นเครื่องยืนยันถึงการมีอยู่ของการปกครองที่มีพระราช โดยเฉพาะหลักฐานจากบันทึกสมัยราชวงศ์ถังของจีน ประมาณพุทธศตวรรษที่ 8-9 จากระบบการปกครองบ้านเมืองที่มีการมีอยู่ของพระราช ดังนั้นจึงต้องมีผู้ได้บังคับบัญชา อันได้แก่ ขุนนาง และนักรบในสมัยนั้น จากการศึกษาหลักฐานการทางโบราณคดีที่ค้นพบในเมืองโบราณสมัยทวารวดี ได้แก่ เมืองโบราณนครปฐม จังหวัดนครปฐม เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี เมืองโบราณศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองโบราณศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เมืองโบราณจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ และเมืองโบราณฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าปรากฏหลักฐานที่ยืนยันถึงการมีอยู่ของนักรบสมัยทวารวดี โดยปรากฏในโบราณวัตถุที่ได้จากงานประติมากรรมและหัตถกรรมร่วมสมัยทวารวดี ได้แก่ งานปูนปั้น งานแกะสลักบนใบเสมา และภาชนะดินเผาสมัยทวารวดี ที่แสดงลักษณะเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของนักรบ คือ ศาสตราวุธ และการแต่งกาย

2. ความหมายและความสำคัญของนักรบสมัยโบราณ

ในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน และฉบับเปลื้อง ณ.นคร ให้ความหมายของ นักรบ คือ ผู้ชำนาญในการรบ ทหาร

ในสารานุกรมวิภิกขุเถย กล่าวว่า นักรบ คือ บุคคลที่มีความสามารถในด้านการต่อสู้ ฟันดาบ และเป็นกำลังสำคัญให้แก่ประเทศในการปกป้องบ้านเมือง นักรบจึงเปรียบเหมือนทหาร แต่ผู้คนทั่วไปนิยมใช้เป็นคำติดปากไป เพราะคำว่า นัก ก็คือผู้เชี่ยวชาญหรือเก่ง ส่วน รบ คือ การต่อสู้การโจมตี แต่ละประเทศก็มีนักรบที่แตกต่างกันออกไป มีรูปแบบ ศัสตราวุธ เครื่องป้องกัน และรวมไปถึงวิธีการฝึกซ้อมรบด้วย

ในสมัยทวารวดี รูปแบบงานศิลปกรรมได้รับอิทธิพลเนื่องในพระพุทธศาสนา ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 22 ปัญจกนิบาต ทุติยป็นณาสกั หมวด 50 ที่ 2 [1] กล่าวถึงลักษณะประเภทของนักรบ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1 เห็นฝุ่น ก็ไม่กล้าเข้าสู่สงคราม กล่าวได้ว่า กองทัพในยุคนั้นประกอบด้วยกำลังคน ม้า และช้าง และส่วนใหญ่กองทัพเคลื่อนที่เร็วคือ กองทัพม้า และหากกองทัพมีม้ามากเท่าไร โอกาสในการที่จะมองเห็นฝุ่นตลบมาแต่ไกลย่อมเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในสภาพพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง โลงเตียน และแห้งแล้ง ด้วยเหตุนี้ นักรบประเภทนี้จึงซึกกลัว กลัวแพ้ กลัวบาดเจ็บ และกลัวถูกศัตรูจับตัวเป็นเชลย จึงถอดใจยอมแพ้ด้วยการหลบหนีก่อนที่จะเกิดการสู้รบ

2.2 เห็นธง ก็ไม่กล้าเข้าสู่สงคราม ในสมัยโบราณ กองทัพที่ยกออกไปรบจะมีการชูธง อันเป็นการแสดงถึงสัญลักษณ์ของชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ และเป็นการแสดงแสนยานุภาพด้วยการชูธงประจำตัวผู้นำทัพ เช่น กองทัพจีนที่นำโดยฮองเต้ ก็มีธงประจำโตดเด่นอยู่หน้ากองทัพในเวลาเคลื่อนไป และอยู่เหนือค่ายเมื่อมีการพักแรมดังนั้นถ้าผู้นำทัพพามีสัญญาภาพในการรบเป็นที่เกรงขาม นักรบฝ่ายตรงกันข้ามเมื่อได้เห็นธงก็เกิดความกลัวและถอยหนีไม่กล้ารบด้วย

2.3 ได้ยินเสียงกึกก้องของกองทัพ ก็ไม่กล้าเข้าสู่สงคราม นักรบประเภทนี้น่าจะเกิดในกรณีที่กองทัพที่บุกเข้ามามีไพร่พลจำนวนมาก และฮึกเหิมด้วยการโห่ร้องลั่นกลองรบ ทำให้นักรบประเภทนี้ ถอดใจไม่ยอมเผชิญหน้า

2.4 ถูกฆ่าตายในสงคราม นักรบประเภทนี้เป็นนักรบทั้งกาย และใจ กล้าหาญยอมพลีชีพเพื่อปกป้องดินแดน และป้องกันเผ่าพันธุ์ของตนเองด้วยชีวิต จนได้รับการขนานนามว่า วีรบุรุษแห่งสงคราม เป็นเกียรติแก่ตนเองและวงศ์ตระกูล

2.5 เอาชนะข้าศึกได้ นักรบประเภทนี้เป็นนักรบที่แท้จริง มีความสามารถสามารถทั้งกายและใจ รักเกียรติของตนเอง วงศ์ตระกูล และชาติบ้านเมือง สมควรแก่การยกย่องและให้รางวัลตอบแทน แม้ทัพที่เป็นนักรบประเภทนี้จึงได้ชื่อว่า เป็นขุนพลแก้วของพระมหากษัตริย์ในยุคโบราณ ควบคู่กับช้างแก้ว และม้าแก้ว ดังที่ปรากฏในจกัถวัตติสูตรหรือสูตรว่าด้วยพระมหาจักรพรรดิผู้มีแก้ว 7 ประการ คือ 1. จักรแก้ว 2. ช้างแก้ว 3. ม้าแก้ว 4. แก้วมณี 5. นางแก้ว 6. ขุนคลังแก้ว และ 7. ขุนพลแก้ว [2]

การแบ่งประเภทของนักรบทั้ง 5 ประเภท ดังกล่าวนี้นี้จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามภาวะแวดล้อมในทางสังคม และความ เป็นจริงอันเกิดจากการสู้รบของกองทัพในสมัยโบราณ

จากที่กล่าวมานี้นักรบทั้ง 5 ประเภทดังกล่าวข้างต้นเป็นคำสอนของพระพุทธองค์ โดยการนำมาเปรียบเทียบกับ การประพฤติพรหมจรรย์ของภิกษุในการรักษาศีล และปฏิบัติธรรมเพื่อต่อสู้กับกิเลสอันเปรียบได้กับข้าศึกภายในจิตใจ และเป็น ศัตรูของคุณธรรม

ตามคติพราหมณ์ มีการจัดแบ่งนักรบหรือทหาร ออกเป็น 4 เหล่า เรียกว่า จตุรงคเสนา ได้แก่ พลเท้า เรียกว่า พลานิก เหล่า 1 พลม้า เรียกว่า หัยนิก เหล่า 1 พลช้าง เรียกว่า คชานิก เหล่า 1 และพลรถ เรียกว่า รถานิก เหล่า 1 สมัยอยุธยา แบ่งประเภทออกเป็น 4 เหล่า คือ ทหารราบ เรียกว่า พลเท้า ทหารม้า เรียกว่า พลม้า ทหารช้าง เรียกว่า พลช้าง ส่วนพลรถ ในสมัยอยุธยาไม่มี ในสมัยนั้นมีแต่กองเกวียนและระตะ ทำหน้าที่ขนส่งเสบียงอาหาร และอาวุธยุทธโปกรณ์ กองทหารนี้แบ่ง ออกเป็น 2 หน้าที่ กองหนึ่ง เรียกว่า เกียกกาย อีกกองหนึ่ง เรียกว่า ยุกรบัตร์ ต่อมากองนี้เรียกเพี้ยนเป็น “ยกรบัตร์” ในกอง เกียกกาย มีกองโหลงกระปือ ใช้รบในที่ราบลุ่ม สำหรับรบตามหัวหนองคลองบึง ทั้งเกียกกาย และยุกรบัตร์ มีหน้าที่ทั้งฝ่าย พลรบและ และผู้ช่วยพลรบร่วมกัน ยามบ้านเมืองปกติ เกียกกายจะทำหน้าที่เรื่องเสบียงอาหาร ส่วนยุกรบัตร์ทำหน้าที่เรื่อง อาวุธยุทธโปกรณ์ [3]

ทหารราบ หรือพลเท้า คือ ทหารเดินเท้า พลเท้า เป็นหน่วยหลักสำคัญของกองทัพ เป็นทหารที่มีจำนวนมากกว่า เหล่าอื่น มีหน้าที่ในการรบแบบตลุมบอน ใช้อาวุธแบบประชิดตัว ได้แก่ หอก ดาบสองมือ ดาบเขน ดาบตั้ง ดาบโล่ และเป็น คาบศิลา

ทหารม้า หรือพลม้า เป็นผู้ชำนาญในการขี่ม้า [4] มีหน้าที่ป้องกันรักษาปีกของทหารราบ จึงต้องอยู่ทางปีกเสมอ เข้า ประจันบานโดยใช้วิธีวิ่งเรียบ [5] อาวุธที่ทหารม้าใช้ ได้แก่ ธนู ดาบ หอก ทวน และปืน

ทหารช้าง หรือพลช้าง คือนักรบที่ใช้ช้างเป็นพาหนะ ผู้ที่นิยมขี่ช้างในการรบ คือ กษัตริย์ ขุนนาง แม่ทัพ นายกอง ทหารช้างจะสังกัดพระกลาโหม มีการฝึกช้าง และจัดกระบวนช้างศึก อาวุธที่ทหารช้างใช้ ได้แก่ ขง่าว ทวน หอก และปืน

ทหารช่าง หรือพลช่าง ทำหน้าที่เกี่ยวกับช่างของกองทัพ เช่น การขุดคู สร้างค่ายป้อม หอรบ ขุดอุโมงค์ ทำสะพาน ต่อเรือ และขุดพลับพลา ในยามศึกทหารช่างจะอยู่กับเหล่าทหารราบหรือพลเท้า ทหารช่างมีสองเหล่า คือ ทหารช่างในไทย สังกัดกองทัพบก กับทหารช่างในยวน สังกัดกองทัพเรือ [6]

ศาสตราวุธของนักรบไทย

อาวุธ กับ นักรบ นับเป็นสิ่งที่อยู่เคียงคู่กันอย่างขาดไม่ได้ ตั้งแต่สมัยทวารวดี สุโขทัย และอยุธยา บรรดาอาวุธยุทธโ ปกรณ์ มีปรากฏเป็นหลักฐานให้เห็นมากมาย ในสมัยทวารวดีและสุโขทัย เป็นช่วงยุคสมัยของรอยต่อทางประวัติศาสตร์และ ช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกัน ดังนั้น ศาสตราวุธที่ใช้สันนิษฐานว่าจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามก็ยังมีอาวุธประเภทปืนไฟที่ใช้ใน กองทัพ ที่ใช้อยู่จะเป็นประเภท ธนู หน้าไม้ ดาบ หอก อาวุธปืนไฟ เริ่มใช้เป็นครั้งแรกสมัยพระราเมศวรในสมัยอยุธยา [7] จาก หลักฐานที่พบสามารถสรุปถึงการใช้อาวุธได้ว่า ในสมัยทวารวดีและสุโขทัย มีการใช้อาวุธแบบฟันและแทง เช่น มีด ดาบ ง้าว หอก และทวน ครั้นมาถึงสมัยอยุธยาที่มีชาวตะวันตกเข้ามาจึงมีการนำปืนไฟเข้ามาใช้เพิ่มขึ้นอีกชนิด

อย่างไรก็ดี ในบรรดาศาสตราวุธที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ อาวุธที่นิยมใช้มากที่สุดของนักรบในสมัยโบราณ คือ ดาบ ดาบ เป็นอาวุธที่ใช้ในการฟัน ปลายดาบที่เรียวแหลม มีไว้เพื่อใช้แทง ศูนย์กลางน้ำหนักนิยมอยู่ที่ปลายดาบ อำนาจของดาบจะอยู่ที่ ความแข็งแรงในการฟัน ดังนั้นดาบจึงมีน้ำหนักมากกว่ากระบี่ [8] ดาบในสมัยโบราณมีหลายชนิด ดาบสองมือ ถ้าใช้คู่กับเขน เรียกว่า ดาบเขน ใช้กับตั้ง เรียกว่า ดาบตั้ง ใช้กับโล่ เรียกว่า ดาบโล่

3. นักรบไทยสมัยทวารวดี

ทวารวดีเป็นช่วงยุคสมัยโบราณบนแผ่นดินไทย ในราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 – 16 มีการค้นพบเมืองโบราณสมัยนี้ ถึง 63 เมืองด้วยกัน นอกจากนี้จากการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีพบว่าเมืองโบราณแทบทุกแห่งจะมีลักษณะของการ

ต่อเนื่องทางวัฒนธรรมจากชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ พัฒนาการขึ้นมาสู่ช่วงสมัยทวารวดี ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับชุมชนภายนอกโดยเฉพาะชนชาติอินเดีย ทวารวดีได้มีการรับอิทธิพลจากอินเดียหลายอย่าง เช่น ด้านการปกครอง รับความเชื่อเรื่อง การปกครองโดยกษัตริย์ หลักฐานการมีกษัตริย์ปกครองได้แก่ จารึกบนเหรียญเงินทวารวดีค้นพบที่บริเวณเนินพระ ใกล้วัดพระ ประโทนเจดีย์จังหวัดนครปฐมเมื่อ พ.ศ.2486 ความว่า “ศรีทวารวดีศวรปุณย” แปลได้ว่า “พระเจ้าศรีทวารวดีผู้มีบุญอัน ประเสริฐ” บุญกุศลของพระราชอาแห่ง ศรีทวารวดีหรือ บุญของผู้เป็นเจ้าของศรีทวารวดี [9] และในจารึกแผ่นทองแดงอุทอง, U T’ong (K. 964) ตัวอักษรหลังปลงระ พุทธศตวรรษ 15 ภาษาสันสกฤต จำนวนด้าน 1 ด้าน มี 6 บรรทัด กล่าวถึงพระนาม ของกษัตริย์ “ศรีหรรษวรมัน ผู้เป็นพระนัดดา (หลาน) ของพระเจ้าศรีอศานวรมัน” [10] รวมทั้งจารึกที่ค้นพบร่วมสมัย ที่ กล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่กษัตริย์ได้ทรงทำการบุญทางพุทธศาสนา มีข้อสันนิษฐานว่าการปกครองสมัยทวารวดีมีการแบ่ง ออกเป็นแคว้น มีกษัตริย์ปกครองตนเอง แต่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ การแบ่งชนชั้นในสังคมออกเป็นชนชั้น ปกครองกับชนชั้นที่ถูกปกครอง จากหลักฐานถึงการมีกษัตริย์ปกครองในสมัยทวารวดี ย่อมเป็นสิ่งยืนยันถึงการมีของนักรบ ที่ เป็นดั่งเกราะป้องกันบ้านเมืองในสมัยนั้น

จากการศึกษาพบว่า นักรบในสมัยทวารวดี สามารถสังเกตได้จากลักษณะของการแต่งกาย ศาสตราวุธประจำกาย และ บทบาท ท่าทางที่ปรากฏ จากที่กล่าวมานี้สามารถแบ่งหลักฐานทางโบราณคดีที่ยืนยันถึงการมีนักรบในสมัยทวารวดี ได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ประเภทโบราณสถาน ปรากฏเป็นรูปประติมากรรมปูนปั้นประดับศาสนสถาน ดังนี้

3.1.1 ประติมากรรมปูนปั้นรูปนักรบประดับศาสนสถานที่เจดีย์จุลประโทน จังหวัดนครปฐม ภาพปูนปั้นนักรบประดับศาสนสถานสมัยทวารวดี ภาพบนมีการค้นพบที่เจดีย์จุลประโทน จังหวัดนครปฐม เป็นรูปปูนปั้นลอยตัว 5 คน ในทำ นิ่งชันเข้า สะพายดาบ และกอดดาบไว้แนบลำตัว ทรงผมถักเปียทั้งศีรษะ ไม่สวมเสื้อ ทั้งห้าคนมีใบหน้ากลมแบน มีรอยยิ้มที่ มุมปาก งานประติมากรรมชิ้นนี้นับเป็นหลักฐานที่แสดงถึงการมีนักรบในสมัยทวารวดีได้ชัดเจน และสามารถแสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของเมืองโบราณนครปฐมสมัยทวารวดี

ภาพที่ 1 ประติมากรรมปูนปั้นนักรบสมัยทวารวดี ที่เจดีย์จุลประโทน แสดงให้เห็นดาบที่คล้ายดาบท้ายห้วงของจีน ที่มา: [11]

3.1.2 ประติมากรรมปูนปั้นรูปนักรบประดับศาสนสถานที่โบราณสถานคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นภาพ ประติมากรรมปูนปั้นนักรบประดับศาสนสถานสมัยทวารวดี พบที่เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี แสดงภาพนักรบสองคนยืน คู่กัน โดยกอดดาบปลายห้วงไว้แนบลำตัว และภาพประติมากรรมปูนปั้นขุนนาง โดยดูจากลักษณะการแต่งกาย และทหาร (ผู้

คุม) สมัยทวารวดี แสดงให้เห็นการสั่งการให้มีการสอบสวนนักโทษ ด้วยการใช้สิ่งของบางอย่างยัดเข้าไปในปากนักโทษ และปูนปั้นรูปทหารผู้คุมยกเท้าถีบนักโทษ ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ภาพที่ 2 ประติมากรรมปูนปั้นนักรบสมัยทวารวดี แสดงให้เห็นดาบที่คล้ายดาบท้ายห้วงของจีน
ที่มา: [12]

ภาพที่ 3 ประติมากรรมปูนปั้นขุนนาง (การแต่งกาย) และทหาร (ผู้คุม) สมัยทวารวดี แสดงให้เห็นการไต่สวนนักโทษ
ที่มา: [12]

ภาพที่ 4 ปูนปั้นรูปทหารผู้คุมยกเท้าถีบนักโทษ ขุดพบที่เจดีย์หมายเลข 10 เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี
ที่มา: [12]

3.2 ประเภทโบราณวัตถุ ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของนักรบในสมัยทวารวดี ได้แก่ ศาสตราวุธ ภาพแกะสลักบนใบเสมาหิน และลวดลายบนภาชนะดินเผา ดังนี้

3.2.1 ประเภทศาสตราวุธ มีหลักฐานการค้นพบดาบสมัยทวารวดี ที่มีลักษณะดาบยาวใบดาบมีคมด้านเดียว

ปลายตัด ด้ามดาบมีห่วงกลม พบในแม่น้ำแม่กลองที่จังหวัดกาญจนบุรี พบที่จังหวัดเชียงราย นิยมเรียกว่าดาบปลายห่วง เป็นดาบที่ได้รับอิทธิพลจากดาบจีนโบราณ ที่เรียกว่า “หวนไส่ดาว” หรือ “ดาบท้ายห่วง” หรือดาบใบตรงที่เรียกว่า “เหิงเตา” ที่นิยมใช้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น [13]

3.2.2 ภาพแกะสลักบนใบเสมาหินทางภาคอีสาน ปรากฏภาพแกะสลักรูปนักรบ โดยเห็นได้จากลักษณะการต่างกาย และการสะพายดาบไว้ด้านหลัง ยืนเฝ้าบริเวณประตูทางเข้าเมือง ภาพดังกล่าวคือภาพแกะสลักนักรบยืนเฝ้าประตูเมืองบนใบเสมารำพันพิลาป พบที่เมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์

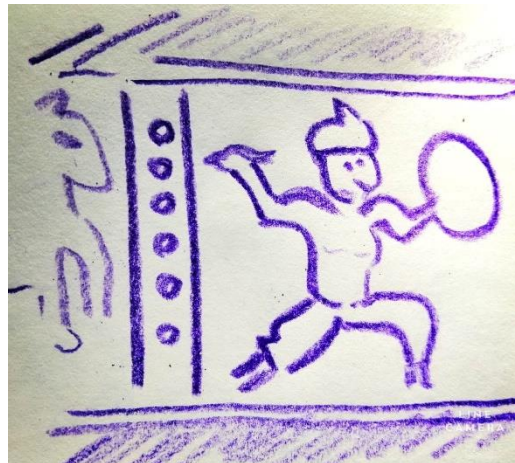

ภาพที่ 5 ภาพแกะสลักนักรบยืนเฝ้าประตูเมืองบนใบเสมารำพันพิลาป พบที่เมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มา: [14]

3.2.3 ภาพนักรบบนภาชนะดินเผาสมัยทวารวดี รูปแบบการทำภาชนะดินเผาที่มีลวดลายสมัยทวารวดี จะมีลักษณะการทำลวดลายในกรอบสี่เหลี่ยมและมีจุดไขปลาล้อมรอบ เป็นลักษณะเฉพาะที่พบเห็นได้จากภาชนะดินเผาที่เป็นหลักฐานในวัฒนธรรมทวารวดี ภาชนะดินเผาสมัยทวารวดีที่ปรากฏภาพนักรบ คือ ภาชนะดินเผาที่พบที่เมืองโบราณจันเสน มีลักษณะเป็นรูปบุคคล นักรบบนหลังม้า บุคคลกำลังขี่ม้า นักรบถืออาวุธและโล่ และนักรบบนหลังช้าง

ภาพที่ 6 ภาพนักรบถืออาวุธและโล่บนเศษภาชนะดินเผา พบที่เมืองจันเสน จังหวัดนครสวรรค์
ที่มา: [15]

ภาพที่ 7 ภาพนักรบถืออาวุธและโล่บนเศษภาชนะดินเผา พบที่เมืองจันเสน มีลักษณะการต่อสู้และอาวุธคล้ายกับศิลปะการต่อสู้ Kalaripayattu ของรัฐ Kerala บนชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดีย
ที่มา: [16]

ภาพที่ 8 ภาพบนเศษภาชนะดินเผา พบที่เมืองจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ แสดงรูปนักรบถืออาวุธบนหลังช้าง
ที่มา: [17]

4. บทสรุป

นักรบ คือ พละกำลังของกษัตริย์ ที่มีอยู่ในระบบการปกครองอันมีกษัตริย์หรือผู้นำเป็นประมุข นักรบ และกองทหาร เป็นเสมือนเกาะป้องกันปัจเจกมิตร และผู้ที่คิดรุกรานอาณาเขต และปกป้องความไม่สงบเรียบร้อยของแว่นแคว้น ทวารวดี เป็นชื่อของศิลปะและอาณาบริเวณที่มีกษัตริย์ปกครอง อันเห็นได้จากการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่ พระนามของกษัตริย์ และในจารึกอักษรมอญโบราณ ที่กล่าวถึงการบุญของกษัตริย์ การมีอยู่ของกษัตริย์ย่อมยืนยันถึงการมีทหารในการปกครองของพระองค์ จากการศึกษาโบราณสถานและโบราณวัตถุในสมัยทวารวดีพบว่า มีหลักฐานที่สามารถยืนยันถึงการมีอยู่ของนักรบในสมัยทวารวดี สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทโบราณสถาน คือ งานประติมากรรมปูนปั้นสมัยทวารวดี เช่น ภาพปูนปั้นนักรบที่พบที่เจดีย์จุลประโทน จังหวัดนครปฐม และภาพปูนปั้นนักรบที่พบที่เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี ประเภทโบราณวัตถุ คือ ศาสตราวุธสมัยทวารวดี เช่น ดาบปลายห้วง หอก และมีดสั้น ภาพนักรบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักรบในสมัยทวารวดีมีการใช้ศาสตราวุธที่เรียกว่าดาบปลายห้วง คล้ายดาบเหิงเตาของจีนสมัยราชวงศ์ถัง ภาชนะดินเผาสมัยทวารวดี เช่น ภาพนักรบบนภาชนะดินเผาสมัยทวารวดี พบที่เมืองโบราณจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ อย่างไรก็ตาม ภาพนักรบดังกล่าวแสดงให้เห็นห่วงหาของการรบ การใช้มีดสั้น ที่มีโล่ หรือเกราะป้องกันตัวคล้ายอาวุธของทางอินเดียได้ จากหลักฐานที่พบดังกล่าวสามารถสันนิษฐานการเข้ามาของอิทธิพลอินเดียในสมัยทวารวดี โดยเฉพาะการรับอิทธิพลทางด้านตัวอักษรปัลลวะมาจากอินเดียได้ ว่าอาจมีการได้รับอิทธิพลศิลปะการต่อสู้ของทางอินเดียใต้ที่เรียกว่า Kalaripayattu ของรัฐ Kerala บนชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดีย

5. เอกสารอ้างอิง

[1] *Tipitaka, Volume 22, Pancha Nibat, Dutiya Pannask, Chapter 50, 2nd* (In Thai)

[2] Phrathepvedi (Prayut Payutto). (1988). *Buddhist Dictionary. Vocabulary edition. (4th edition)*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (In Thai)

[3] Maj. Gen. Krieng Sakdipichit. (1944) *Evolution of the military and the abandonment of weapons In the ancient Thai Army*. Rich distributors. (In Thai)

- [4] Paramanuchit Chinoros, Somdet Phra Maha Samanachao Krom Phra (1996) *Lilittaleengpai*. Bangkok: Office of the Royal Secretariat. (In Thai)
- [5] Phitsanulok Prachanat, Field Marshal Somdet Phra Chetthathirat Chao Fah Krom Luang, 1883-1920 (1916). *Chronicles of martial arts*, it is a book showing how to organize an army and how to use it in battles in different periods and nations. (In Thai)
- [6] Maj. Gen. Krieng Sakdipichit. (1944) *Evolution of the military and the abandonment of weapons In the ancient Thai Army*. Rich distributors. (In Thai)
- [7] Department of Fine Arts, Division of Literature and History. (1991) *Royal Chronicle The Royal Mandate*, Volume 1. Bangkok: Ideas Square. (In Thai)
- [8] Lieutenant Colonel Damri Amatayakul. *Sarawut Wittaya*, Volume 3 (In Thai)
- [9] Phasuk Intrawut, “Results of Excavation of Dvaravati Ancient City in Sing Buri and Nakhon Pathom Provinces,” *Ancient City* 10, 4 (October-December 1984). (In Thai)
- [10] Worang Kachshima. Inscribed on a copper plate at the museum. Ut Thong National Park Retrieved on April 23, 2023. From <https://db.sac.or.th/inscriptions/uploads/file/copper-platekangwon-new.pdf> (In Thai)
- [11] warrior statue sculpture Exhibited in the Phra Pathom Chedi National Museum. and the picture of the sword point, save the picture March 15, 2020 (In Thai)
- [12] stucco sculptures decorating religious places at Khu Bua Exhibited in the National Museum, Bangkok March 15, 2023 (In Thai)
- [13] Supitchar Jindawattanaphum *Weapons of Sri Dvaravati warriors from historical evidence in the Dvaravati period*. National Academic Conference No. 1 Nakhon Pathom Rajabhat University. (In Thai)
- [14] Sema stone image displayed at Khon Kaen National Museum, taken on March 15, 2023. (In Thai)
- [15] Warriors on pottery fragments Found at Chan Sen Ancient City Nakhon Sawan Province, the owner of Supitchar Jindawatthanaphoom, taking pictures March 15, 2023. (In Thai)
- [16] A warrior holding a weapon and a shield on a piece of pottery. Found in Chan Sen martial arts Kalaripayattu of Kerala state, country India, illustrated by Supitchar Jindawatthanaphoom, retrieved from <https://www.thrillophilia.com/>, March 12, 2023. (In Thai)
- [17] The image of a warrior holding a weapon on the back of an elephant on a piece of pottery. Found in Chan Sen Owner of Supitcha Chindawatthanaphoom Recorded on March 12, 2020. (In Thai)